

Paskaidrojuma raksts par Rugāju novada pašvaldības 2019.gada budžetu

Vispārīgā informācija

Saskaņā ar Dzimtsarakstu nodaļas sniegtajiem datiem, 2019.gada sākumā novadā deklarēti 2206 iedzīvotāji, par 59 mazāk nekā 2018.gadā un tas ir - **Rugāju pagastā** 1349 personas (pēdējā gada laikā par 41 mazāk), **Lazdukalna pagastā** 857 personas (pēdējā gada laikā par 18 mazāk). Šobrīd **Benislavā** – 147 iedzīvotāji (par 3 vairāk kā 2018.gada sākumā), **Skujetniekos** – 131 persona (par vienu vairāk), **Rugājos** – 533 deklarētie (par 21 mazāk).

Novadā 343 iedzīvotāji vecumā līdz 18 gadiem (par 39 mazāk nekā 2018.gadā), 603 personas virs 60 gadu vecuma (par 18 vairāk nekā 2018.gadā), 1260 personas darbības vecumā (par 38 mazāk nekā 2018.gadā).

Kā vairums pašvaldībās iezīmējās negatīvā demogrāfiskā situācija. Rugāju novadā 2018.gadā dzimuši – 21 bērni (Rugāju pagastā – 16, Lazdukalna pagastā – 5), savukārt miruši 38 iedzīvotāji.

Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtās informācijas, 2018.gada beigās bezdarba līmenis ir 10%, iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā no kopējā iedzīvotāju skaita – 64,24 %.

Novada galvenās uzņēmējdarbības nozares ir lauksaimniecība, mežsaimniecība, kravu pārvadājumi un tūrisms. Tradicionālās lauksaimniecības nozares ir piena, gaļas lopkopība un graudkopība, kā arī attīstītas zemnieku un piemājas saimniecības. Šobrīd novada teritorijā, pārstrādājot kokmateriālu, darbojas kokzāģētavas. Novadā darbojas tūrisma pakalpojumu sniedzēji, kultūrvēstures un dabas objekti, atpūtas vietas, apskates saimniecības.

Pašvaldības budžeta prioritātes

Rugāju novada pašvaldības attīstības programmā 2013.-2019.gadam ir noteikti novada attīstības stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa prioritātes, vidēja termiņa prioritātes un rīcības virzieni šo mērķu sasniegšanai. Pašvaldības budžets, kas veido pašvaldības darbības finansiālo pamatu kalpo kā instruments pašvaldības autonomo funkciju izpildes nodrošināšanai, ekonomisko un sociālo vajadzību sabalansēšanai, kā arī pašvaldības teritorijas ilgtermiņa attīstībai. Rugāju novada pašvaldības attīstības programmā izvirzītās vidēja termiņa prioritātes ir:

1. Uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstība;
2. Izglītības, sporta, kultūras, veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstība;
3. Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana.

Arī likumā “Par pašvaldībām” viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir saimnieciskās darbības sekmēšana un rūpēšanās par bezdarba samazināšanu. Sakārtotas infrastruktūras radīšana ir viens no priekšnosacījumiem, lai atvieglotu uzņēmējdarbības uzsākšanu pašvaldības teritorijā.

Jau 2017.gadā tika veikta tehnisko projektu izstrāde, lai varētu pretendēt uz 5.6.2. SAM „Teritorijas revitalizācija, reģenerējot degradētas teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām”. Projekts būs vērsts uz degradēto teritoriju sakārtošanu, ceļu infrastruktūras izbūvi, lai teritorijas varētu piedāvāt uzņēmējiem. Finansējums Rugāju novada pašvaldībai būs pieejams no Eiropas Reģionālā un attīstības fonda, t.i. 783 965 euro un valsts budžeta 27 669,37 euro, kā arī jāparedz pašvaldības finansējums 110 677,50 euro. 2019.gadā ir noslēgts līgums par projekta realizācijas uzsākšanu.

Eiropas Savienības programmu 2014.-2020.gada plānošanas perioda ietvaros arī Rugāju novada pašvaldība ir iesaistījusies un izmantos iespēju piesaistīt līdzekļus infrastruktūras sakārtošanai, piesaistot līdzekļus arī teritoriju sakārtošanai, iestāžu infrastruktūras uzlabošanai un brīvā laika pavadīšanas iespējām, kā arī dažādu projektu realizāciju dažādām mērķgrupām.

Rugāju novada pašvaldības budžets un tā prioritātes 2019.gadam ir balstītas uz vajadzībām esošās infrastruktūras sakārtošanai un pilnveidošanai, kā arī pakalpojumu nodrošināšanai novada iedzīvotājiem, vienlaicīgi ievērojot ne tikai izvirzītās vidēja termiņa, bet arī ilgtermiņa prioritātes.

Rugāju novada pašvaldības 2019.gada budžets ir izstrādāts ievērojot likumā „Par pašvaldībām”, likumā „Par pašvaldību budžetiem”, likumā „Par budžetu un finanšu vadību”, likumā „Par valsts budžetu 2019.gadam”, likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli” un citos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī budžets skaitliskā izteiksmē atspoguļots atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai budžeta ieņēmumu un izdevumu klasifikācijai. Rugāju novada pašvaldības budžets sastāv no pamatbudžeta un speciālā budžeta.

Ņemot vērā, ka likums “Par valsts budžetu 2019.gadam “ stājās spēkā tikai 2019.gada 12.aprīlī, arī pašvaldības budžets ir apstiprināts vēlāk. Šajā laika periodā izdevumi Rugāju novada pašvaldības budžeta iestādēm (struktūrvienībām) mēnesī sastādīja divpadsmito daļu no iepriekšējā gada izdevumiem un pašvaldības darbībā un izdevumu veikšanā tika balstīta uz valsts pagaidu budžetu .

2019.gada pamatbudžeta ieņēmumu prognoze

Kā galvenais ienākumu avots pašvaldības budžetā ir ieņēmumi no **iedzīvotāju ienākuma nodokļa 743 873 euro** un **pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda dotācija- 835 244 euro**.

Nekustamā īpašuma nodokļa kārtējā saimnieciskā gada ieņēmumi, iepriekšējo gadu parādi un arī nokavējuma nauda par termiņā nesamaksāto nekustamā īpašuma nodokli par zemi, ēkām, inženierbūvēm un mājokļiem plānoti **189 086 euro apmērā**.

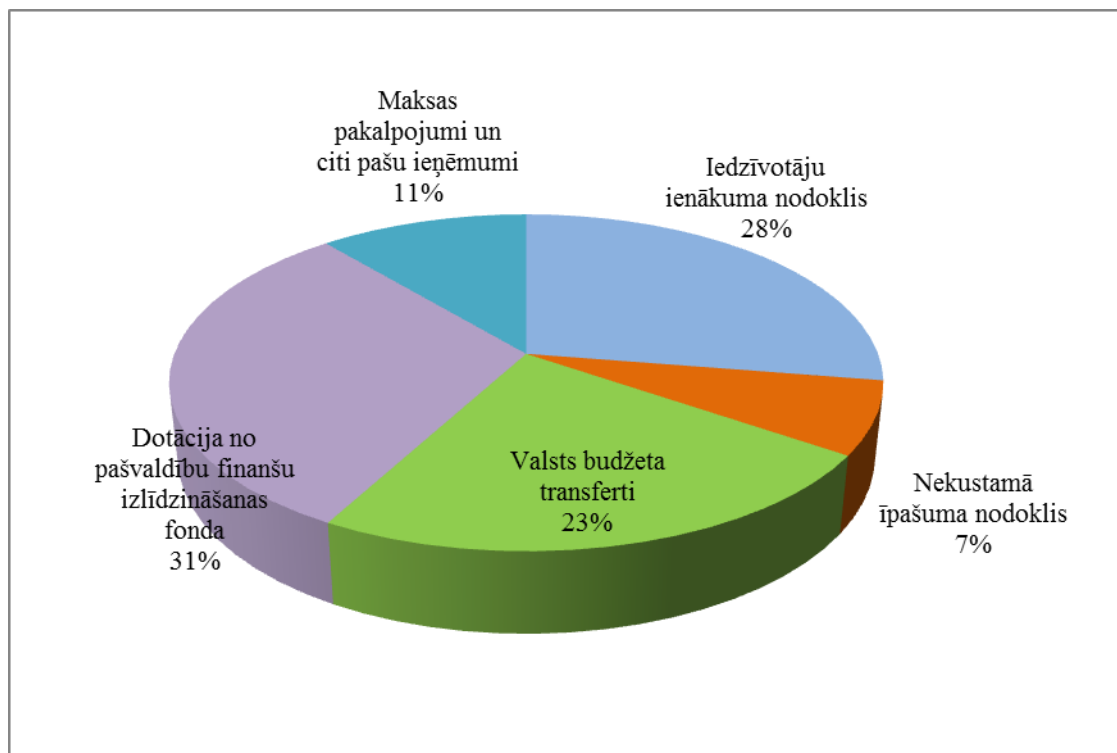
Kā viens būtiskākajiem ieņēmumiem pašvaldības pamatbudžetā ir valsts budžeta transferti noteiktiem mērķiem, kas ir valsts budžeta finansējums noteiktam mērķiem, tas ir pedagogu, treneru, māksliniecisko pašdarbības kolektīvu vadītāju darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, kā arī finansējums dažādiem projektiem un pasākumiem, kopā ieņēmumi sastāda no valsts budžeta **transfertiem 632 786 euro**.

Pašvaldību budžetu transferti par izglītības pakalpojumu sniegšanu plānoti **89 000 euro apmērā**. Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi (ieņēmumi par telpu un zemes nomu, maksa par personu uzturēšanos sociālās aprūpes iestādē, ieņēmumi **187 587 euro apmērā**.

Pārējie nenodokļu ieņēmumi (valsts un pašvaldību nodevas, soda naudas un ieņēmumi no zemes īpašuma pārdošanas) plānoti **113 657 euro apmērā**.

Kopā 2019.gada pamatbudžeta **ieņēmumi plānoti 2 702 233 euro apjomā**. Naudas līdzekļu atlikums uz gada sākumu bija **65 648 euro**.

Plānoto 2019.gada pamatbudžeta ieņēmumu struktūra (%)

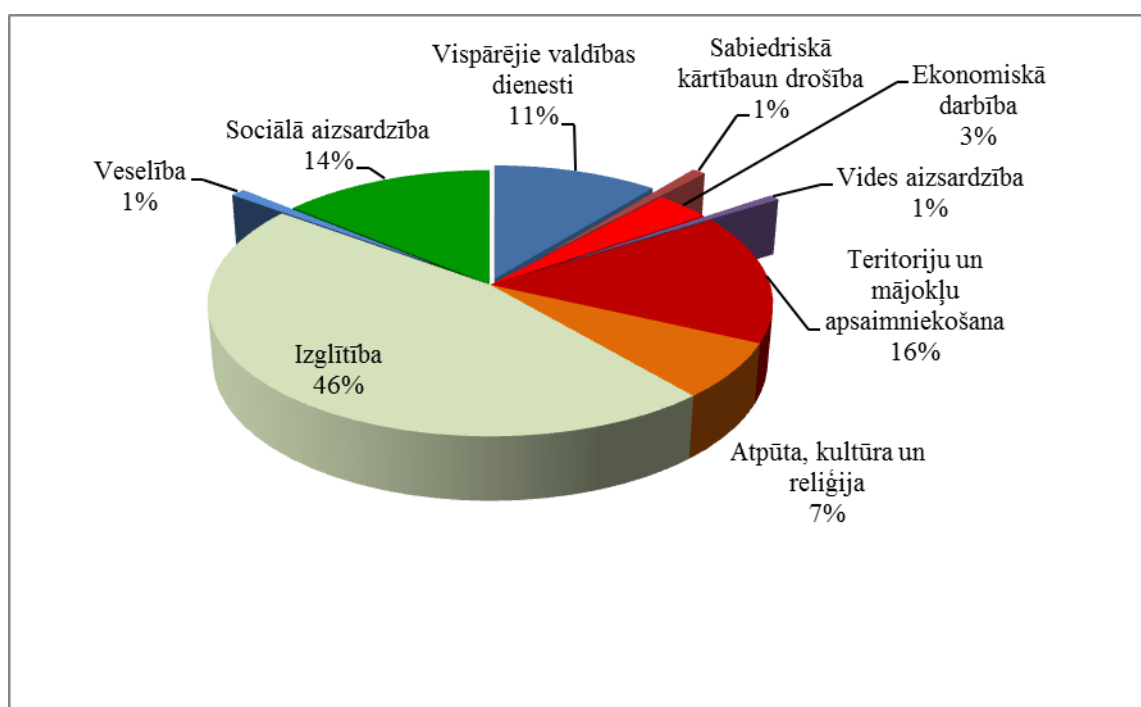
Procentuālajā sadalījumā vislielākais īpatsvars pamatbudžeta ieņēmumos ir valsts budžeta finansējumam 54 % (dotācija no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda – 31 % un valsts budžeta transferti - 23%). Ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa sastāda 28 %, ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļa 7%, maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi-11%.

Plānotie pamatbudžeta izdevumi 2019.gadā

Pašvaldības pamatbudžeta izdevumu daļa sastādīta, izvērtējot katras pašvaldības institūcijas (iestādes, struktūrvienības un nodaļas) budžeta pieprasījumu, kā arī ņemot vērā 2019.gada prognozētos ieņēmumus. 2019.gada pamatbudžeta **izdevumi plānoti 2 2 534 782 euro apjomā.**

Vislielākais izdevumu īpatsvars sastāda izglītībai – 46 %. Attiecīgi pārējie izdevumi sastāda: vispārējie valdības dienesti - 11 %, sabiedriskā kārtība un drošība - 1 %, ekonomiskā darbība - 3 %, vides aizsardzība – 1 %, teritoriju un mājokļu apsaimniekošana - 16%, veselība - 1%, atpūta, kultūra un reliģija – 7 %, sociālā aizsardzība – 14%.

Plānoto 2019.gada pamatbudžeta izdevumu struktūra (%)

Izdevumi vispārējiem valdības dienestiem paredzēti 274 631 *euro* apmērā, kur ir ietverti izdevumi administrācijai un Lazdukalna pagasta pārvaldei, biedru naudu maksām Latvijas Pašvaldību savienībai, Balvu rajona partnerībai, Eioreģionam „Pleskava, Livonija”, Latgales reģiona attīstības aģentūrai, izdevumu procentu nomaksai, kā arī izdevumiem neparedzētiem gadījumiem. Kopš 2015.gada 1.oktobra Rugāju un Benislavas ciemos ir pieejami valsts un pašvaldības vienotā klientu apkalpošanas centru pakalpojumi, kur var saņemt ar valsts iestādēm (Valsts ieņēmumu dienestu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, Lauku atbalsta dienestu u.c.) saistītos pakalpojumus. 2019.gadā valdības izdevumos ietverti arī vēlēšanu komisijas izdevumi saistībā ar Eiroparlamenta vēlēšanām.

Izdevumi sabiedriskajai kārtībai un drošībai paredzēti 23 296 *euro* apmērā, nodrošinot Pašvaldības policijas un Dzimtsarakstu nodaļas funkciju veikšanu.

Izdevumi ekonomiskajai darbībai sastāda 91 217 *euro*, ietverot izdevumus pagaidu algotajos sabiedriskajos darbos bezdarbnieku nodarbināšanai, pašvaldības funkciju veikšanai būvniecības jomā - būvvaldei, Rugāju novada uzņēmējdarbības un tūrisma atbalsta centram darbības finansēšanai, paredzot tūrisma popularizējošus pasākumus, kā arī uzņēmējiem un saimnieciskā darba veicējiem atbalsta sniegšanu – informatīvie semināri, pieredzes apmaiņas brauciens, gada pasākums. Tāpat 2019.gadā plānoti izdevumi lauksaimniecības nozaru atbalsta pasākumiem plānoti izdevumi, lai nodrošinātu lauku attīstības speciālista pakalpojumu iedzīvotājiem.

Jau ceturto gadu plānoti izdevumi nodarbinātības pasākumiem vasaras brīvlaikā, šogad sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru, piedāvājot strādāt palīgstrādnieka darbu divas nedēļas 24 novada skolēniem teritorijas labiekārtošanas darbos. Jau otro gadu pašvaldība organizēs biznesa ideju konkursu, lai atbalstītu ar līdzfinansējumu esošos un topošos uzņēmējus.

2019.gadā pilnībā tiks pabeigti ceļu Pelnupe –Osa un Ozolnes-Liepari pārbūve, uzklājot asfaltbetona segumu ceļa posmam, kas pieguļ valsts autoceļam.

Vides aizsardzības pasākumiem, tas ir notekūdeņu apsaimniekošanai izdevumi prognozēti 18 530 euro.

Teritoriju un mājokļu apsaimniekošanas izdevumi plānoti 401 958 *euro* apmērā, kas ietver izdevumus komunālajai saimniecībai funkciju veikšanai, ūdensapgādes pakalpojumu nodrošināšanai. Saimnieciskā nodaļa nodrošinās pašvaldības teritorijas uzkopšanu un uzturēšanu, turpinās pašvaldības īpašumā esošo dzīvokļu remontus, logu nomaiņu, lai pilnveidotu dzīvojamā fonda piedāvājumu. Kā lielākais darbs paredzēti – jumta nomaiņa dzīvojamajai mājai Kurmenes ielā 20. Kā nozīmīgākie kapitālieguldījumi plānoti apgaismojuma un ietves izbūvei Kurmenes ielā, Rugājos, gan ņemot aizņēmumu Valsts kasē, gan nodrošināt līdzfinansējumu 25 % apmērā no pašvaldības budžeta līdzekļiem. Lai nodrošinātu kvalitatīvu ūdensapgādes pakalpojumus visā Rugāju novada ciemā un varētu aprēķināt izmaksas, 2019.gadā plānots izstrādāt Tehnisko projektu ūdenssaimniecības attīstības projekta īstenošanai.

Ievērojama daļu līdzekļu tiek atvēlēta īpašumu sakārtošanai un ierakstīšanai zemesgrāmatā, kā arī nekustamo īpašumu dokumentācijas sagatavošanai atsavināšanai bijušajiem zemju lietotājiem. 2018.gadā tika uzsākta Rugāju novada attīstības programma izstrāde, ko paredzēts šogad nodot apspriešanai iedzīvotājiem un līdz gada beigām apstiprināt galīgo redakciju.

Izdevumi veselības aprūpei sastāda 24 830 *euro*, kas plānoti primārās veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanai Lazdukalna feldšeru-veselības punktā un Skujetnieku feldšeru - veselības punktā.

2019.gadā noslēgsies projekts „DZĪVO VESELS! – veselīga dzīvesveida un profilakses veicināšanas pasākumi Rugāju novada iedzīvotājiem”, kur 2019.gadā aktivitātēm plānoti izdevumi 10 841 *euro*.

Dažāda vecuma iedzīvotājiem tiek nodrošinātas daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas, novirzot šim mērķim- **atpūta, kultūra un reliģija**- 173 065 *euro*. Iedzīvotājiem pakalpojumi pieejami 4 bibliotēkās, nodrošinot uzturēšanas izdevumus – Rugāju bibliotēkai, Tikaiņu bibliotēkai, Lazdukalna bibliotēkai un Skujetnieku bibliotēkai, kā arī iestādēm funkciju veikšanai - Rugāju tautas namā un Lazdukalna saieta namā un muzejā. Kultūras pasākumi notiek saskaņā ar domes komitejā akceptēto plānu. Lielākais pasākums plānots Novada svētki 13.jūlijā.

Projektu līdzfinansēšanai un dažādu pasākumu atbalstam ieplānoti 2000 *euro*.

Vislielākais pamatbudžeta izdevumu īpatsvars sastāda **izglītībai**, t.i. 1 174 187 *euro*, kur lielākā daļa finansējuma ir Rugāju novada Eglaines pamatskolai, Rugāju novada vidusskolai un Rugāju sporta centram. Eglaines pamatskolai un Rugāju novada vidusskolai tiek paredzēti pašvaldības līdzekļi mācību telpu remontam. Pašvaldība nodrošina finansējumu mācību līdzekļu un aprīkojuma nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka Eglaines pamatskolā tiek piedāvātas speciālās mācību programmas, 36 100 *euro* ieplānoti izdevumi asistentu atlīdzībai.

Tāpat ievērojama summa tiek atvēlēta skolēnu pārvadājumu nodrošināšanai un transporta izdevumu kompensācijai skolēniem, jo tiek nodrošināta skolēnu nokļūšana no dzīvesvietas uz skolu un atpakaļ, uz mācību priekšmetu olimpiādēm, sporta centra komandu un sportistu nokļūšanai uz sacensībām un skolēnu dalībai ārpuskolas aktivitātēs. Paredzēts arī pašvaldības finansējums transporta izdevumiem skolēnu mācību ekskursijām, saskaņā ar izglītības iestāžu iesniegto plānu.

Kā katru gadu līdzekļi paredzēti arī skolēnu apbalvošanai par sasniegumiem mācību olimpiādēs, konkursos un sacensībās, plānojot līdzekļus 4000 *euro* apmērā, kā arī 2019.gadā tiek plānoti līdzekļi samaksai Balvu peldbaseinam, lai nodrošinātu Rugāju novada izglītojamo peldētprasmju

apgūšanu. Jaunieši var darboties jauniešu iniciatīvu-interešu centros Rugājos un Skujetniekos, paredzot finansējumu centra uzturēšanai.

2019.gadā turpināsies iesākto projektu realizācija izglītības jomā (karjeras atbalsts izglītības iestādēs, atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču pieejai, atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai u.c.)

Sociālās aizsardzības izdevumi sastāda 353 068 *euro*. Pašvaldība iedzīvotājiem nodrošinās ne tikai obligātos pabalstus – garantētā minimālā ienākuma pabalstus un dzīvokļa pabalstus, bet arī citus pabalstus: brīvpusdienas skolēniem, pabalstus veselības uzlabošanai, pabalstus represētajām personām u.c. pabalstus. Saņemot valsts finansējumu, Sociālais dienests organizē asistenta pakalpojumu nodrošināšanu cilvēkiem ar īpašām vajadzībām .

Sociālās aprūpes centra izdevumi sastāda 186 311 *euro*, Sociālā dienesta – 56 808 *euro*. Bāriņtiesai plānotie izdevumi 30 847 *euro*, kas nodrošina normatīvajos aktos noteikto funkciju realizēšanu. 2019.gadā tiks pilnveidots mājas aprūpes pakalpojums, kā arī nodrošināti pakalpojumi noteiktām mērķgrupām deinstitucionalizācijas projekta ietvaros.

Arī 2019.gadā iedzīvotājiem ir iespēja izmantot veļas mazgāšanas pakalpojumus Rugājos, trūcīgajām un maznodrošinātajām personām pakalpojuma maksu daļēji sedz pašvaldība. Savukārt Lazdukalna sociālo pakalpojumu centrā pieejami gan dušas pakalpojumi, gan veļas mazgāšanas pakalpojumi.

Speciālais budžets 2019.gadam

Speciālā budžeta **ieņēmumi plānoti 140 108 *euro*** apmērā, t.sk. dabas resursu nodoklis – 2227 *euro* un mērķdotācijas pašvaldību autoceļu (ielu) fondiem 133 987 *euro*. **Izdevumi plānoti 209 903 *euro***, t.sk. vides aizsardzībai –6932 *euro*, pašvaldības autoceļu un ielu uzturēšanai 202 971 *euro*. 2017.gadā tika noslēgts sadarbības līgums ar AS „Latvijas valsts ceļi” par Kurmenes ielu, līdz ar to pašvaldība varēja izstrādāt tehnisko projektu un 2019.gadā tiks veikta ietves un apgaismojuma izbūve.

Detalizēts pārskats par plānotajiem darbiem ceļu uzturēšanas jomā tiek iekļauts mērķdotācijas ceļu (ielu) fondam izlietojuma plānā, ko sagatavo saskaņā ar normatīvajiem aktiem trijiem gadiem.

Pašvaldības saistības

Rugāju novada pašvaldība ir uzņēmusies saistības, ņemot aizņēmumus Valsts kasē, pašvaldības funkciju veikšanai, t.i., gan projektu līdzfinansējuma nodrošināšanai, gan arī pašvaldības infrastruktūras objektu sakārtošanai.

Kopā pašvaldības saistības (neatmaksāta aizdevumu pamatsumma) uz 01.01.2019. sastāda 2924145 *euro*. 2019.gadā plānots veikt pamatsummu atmaksu 270 158 *euro* apmērā un aizdevumu procentu atmaksu 9480 *euro*. Attiecīgi turpmākajos gados atmaksājāmās saistības ir 2020.gadā 220 657 *euro*, 2021.gadā –157 875 *euro*, 2022.gadā – 154 654 *euro*. Saistību apmērs izmainīsies, saņemot Eiropas Savienības struktūrfondu finansējumu par realizētajiem projektiem un attiecīgi dzēšot parādu.

Rugāju novada domes priekšsēdētāja

Sandra Kapteine